

הערות הנוגעות לעוזרת נכריה - שיעור 377

- I. ללמד הלכות לעוזרת נכריה -** עיין בחגיגה (י"ג. ותוס' ד"ה חין) דהמלמד תורה לעובד כוכבים עובר בעשה דמגיד דבריו ליעקב ואפשר ג"כ לפני עור ועיין בבבא קמא (ל"ה.) מעשה במלכות רומי ובתוספות (ד"ה וקראו) מה שתירץ על האיסור לימוד תורה לנכרים אמנם ללמד העוזרת הלכות דאין זה דרך לימוד התורה אלא כדי לדעת איך לנהוג מותר (מלכים אמניך דף של"ח) ומעשה רב בגר צדק שבקשה אמו ללמוד תורה כדי לדעת מה מותר לבנה ומה אסור ורב אלישיב התיר להם ללמדה הלכות הנוגעות לבנה הגר צדק וכן היה מעשה רב בכולל שלנו בבחור שחור וכן הורה רב דוד פיינשטיין ואבאר
- II. גלוי שער הראש של נכריה בשעת קריאת שמע ודברים שבקדושה -** עיין במ"ב (ט"ה - סק"ז) דנכריות שאינן מוזהרות לכסות שערן צ"ע אם דינן בזה ככתולות (כשם הח"א) מ"מ מהני בזה עצימת עינים וה"ה לטפח מגולה דלא הוי אלא מדרבנן (מ"ב סק"ה) ועיין באג"מ (ד - ט"ו)
- III. ערות נכריה אסור** אע"פ שנאמר בהם בשר חמורים בשרם (ט"ה - ז) דכתיב והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ולכן צריך ליהדר בדברי תורה ובקריאת שמע ובתפלה וכן הדין בערות קטן מכן ט' שנים ובקטנה מכת ג' שנים
- IV. יחוד עם עוזרת נכריה -** יש אומרים שאסור מן התורה וי"א שהיא רק מדרבנן (אבהע"ז ט"ז - ח) ויש מתירים אם בעלה בעיר מפני שאימת בעלה עליה (שו"ת צור יעקב ט"ז) אמנם הברכ"י יוסף (כ"ז) כתב דעוזרת לאיש נחשב ללבו גס בה וגם י"א דלא מהני בעלה בעיר כשנותן לה בעלה רשות לילך לביתו (חכמת אדם) ואפשר יש היתר אם הדלת אינו נעול ולכאורה הוי רק ספק דרבנן לרוב הפוסקים וצ"ע
- V. נגיעתה במאכלים ללא נטילת ידיים של שחרית** אין לחוש דלא מקבלי טומאה (מ"ב ד - סק"י)
- VI. מזוזה בחדרה -** עיין בשו"ע (יו"ד ר"ח - ז) ששכרו בית לעובד כוכבים נוטל המזוזה מהבית ולכן אם הישראל לא משתמש בהחדר כלל החדר פטור ממזוזה ועיין ברמ"א (יו"ד רפ"ו - ח) דבית של ישראל ועכו"ם פטור ממזוזה והטעם משום סכנה לישראלים מחשש כישוף או ביזוי מזוזה (ש"ך סק"ז)
- VII. לשלם את שכר הנכרית ביומו -** עיין בחינוך (פ"ה ר"ל) שגם על פעולת שכיר עכו"ם עובר בעשה של ביומו תתן שכרו (דעת הרמב"ם) ויש חולקין (עיין בשדי חמד מערכת הצית ח"ת ס"ח)
- VIII. בהשאירו עוזרת בבית אם יש לאסור הכלים -** עיין באג"מ (יו"ד ח - ס"ה) דלכתחלה היה ודאי אסור דיש לחוש שתבשל לעצמה אבל בדיעבד יש להתיר להשתמש בהכלים אחר מעל"ע שיהיה ספק דרבנן (רמ"א קכ"ז - ט) והערוך השלחן (ק"ח - כ"ט ול"ה) כתב דביוצא ונכנס גם לכתחלה אין להחמיר אמנם הטור הקפיד בהליכה לביהכ"נ שיודעת שבהכרח ישהו זמן מועט וה"ה לכל שהייה לדברים אחרים אבל ביוצא ונכנס דבכל רגע ביכלתו לבא מירתתו טובא (ש"ז - ל"ז) ואפילו שהה זמן רב אבל לא הודיעה שדעתו לשהות מותר ולא חיישינן שמא החליף ואם אינה נהנה בחליפן מותר (שו"ע ק"ח - י) ואפילו אם קטן יוצא ונכנס מהני
- IX. אין מבשלים לצורך כותים ביו"ט** אבל מותר להרבות בשביל עבדו באותה קדירה שמבשל בה לעצמו ולא חיישינו שמא ירבה בשבילו (תק"ז - ח) אך שלא יאמר בפירוש שמבשל בשבילם וצ"ע אם מותר לבשל לכהמה כדי להרבות את החלב שלה (דהרי המזון יהפך לחלב ולכן נחשב לצורך הישראל ומהאי טעמא חלבו אסור בפסח מ"ב תמ"ח - סק"ג)
- X. עבודת העוזרת בבית ישראל בשבת** אם דינה כקבלן או כשכיר יום
- (א) עיין ברמב"ם (ו - ח) שטעם איסור אמירה לנכרי הוא שלא יהיה שבת קלה בעיניך

ולשיטתו בשכיר יום אסור אבל בדרך קבלנות הקהילו והשו"ע הרב (רמ"ד - ה) כתב דבשכיר יום אסור משום שכוונת הנכרי לעבוד בכל יום כדי שיתן לו שכרו לכן יש שליחות לעכו"ם לחומרא (רש"י שנת ק"ג.) אבל בקבלנות המלאכה היא שלו שכוונתו בעבודתו היא להשלים המלאכה כדי ליטול שכרו ואינו כשלוהו של ישראל כ"כ המ"ב (סק"ג שנת סמ"ה)

ב) עיין ברמ"א (רמ"ד - ה) בענין מלאכת נכרי דדוקא למלאכה מיוחדת כגון בגד לארוג... אבל כששכרו לכל המלאכות שייצטרך תוך זמן השכירות לכ"ע אסור והמ"ב (סק"ל) כתב דיש למחות ביד העוזרת כשעושיין מלאכת הבית בשבת אפילו בלא צווי בעליהן אסור דהא הן שכורין לכל המלאכות אמנם הדעת תורה (רמ"ד - ה) כתב דיש לצדד דבזה"ז שאין הפועלים עוסקים במלאכה ביום א' שהוא יום אידם א"כ עושים בשבת אדעתיה דנפשיהו שלא יצטרכו לעבוד ביום א' ונשאר בצ"ע ועיין בספר אמירה לנכרי שכתב בשם רב משה פיינשטיין ועוד גדולי הפוסקים כשיטת הדעת תורה מ"מ עיין במ"ב (רמ"ג - י"ז) שיעשה הא"י המלאכה בביתו דאם יעשה בבית ישראל אז מחזי כשליחותו ואסור משום מראית העין

ג) לכן האופן ההיתר בענין מלאכת העוזרת בשבת היא שצריך לקיים הה' תנאים הנזכר למטה

1. **שצריך להודיעה לה מתחילה** דכל המלאכות שנעשה אינן צריכות ליעשות בשבת (רק קודם או אחר שבת) ולכן אם עשתה בשבת אדעתיה דנפשיה קעביד
2. **אסור לומר בפירוש לעשות מלאכה** שאסור מדינה דאמירה לנכרי שבות (שו"ע רמ"ג - ג)

3. **אסור ליהנות ממלאכה** אפילו בלא אמירה אם היא הנאה ישירה שנעשה ליהודי כגון הדלקת אור חשמל בחדר אפל (שו"ע רמ"ג - ה)

4. **צריך למחות במלאכת העוזרת** אם יש חשש של מראית העין כגון תיקון בגדים או הוצאת תינוק לרה"ר וכדומה (מ"ב רמ"ג - סק"ה)

5. **ועוד אם המלאכה שיעשה היא בגדר זלזול שבת** צריך למחות כגון בדברים שיש בו השמעת קול כמו המכוננית של בגדים והמכוננית של הדחת כלים וכדומה (רמ"א רמ"ג - ה)

ד) האם מותר לעוזרת נכריה לטלפן בשבת מבית הישראל להוריה וגם להפעיל כשבת מכשיר טלביזיה או רדיו שלה בבית ישראל

1. **הדבר אסור משום מראית העין** וגם אפשר משום שנעשה מלאכה בכלי של ישראל (ש"ז - כ"ה) ועיין בשו"ע הרב (ש"ז - ל"ה) דכתב כשהנכרי עושה כן מעצמו מותר וע"ע בהגהות מיימוניות (שנת ו - ו) וצ"ע

2. **בצנעא וכשלא ישמע וכשלא יראה בחוץ** אפשר יש להקל ולכן אם תשלם עבור השיחה ועבור החשמל של הרדיו יש להקל כיון שעושה מלאכה לעצמה בכלים ובחשמל שלה (מלכים אמניך דף ש"ט)

ה) עיין בערוך השלחן (שכ"ה - כ"ט) דיש לצוות על איזה מהעשירים שמחזיקים בביתם משרת א"י שמעמידים בשבת המיחם בטענתם שהא"י שותה ג"כ ועיקר כוונתו לעצמו ולא בשביל הישראל ואפילו יהיה כן הא חיישינן שמא ירבה בשבילו ועונם גדול מנשא והמונע מזה תע"ב

ו) מכוננית של הדחת כלים להפעילה ע"י העוזרת הנכריה

1. **עיין במ"ב** (רמ"ו - סק"ז) שהתיר להדליקה נר בשביל הדחת כלים שהנר הוא לצרכה שהיא תראה כיצד להדיחם מ"מ לא דמי שהנר עצמו אינו מדיח כליו של בעל הבית משא"כ המכונה שהיא עושה מלאכת ישראל ועיין בהגהות מיימוניות (שנת ו - ו) ובנשמת אדם (על החיי אדם כלל ס"ד - ה) דלהבעיר מעצי ישראל צריך ליטול רשות מבעל העצים ואם ראה ישראל ושתק אדעתיה דישאל קעביד וה"ה בהפעלת מכונה שהיא לצורך בעה"ב משא"כ להדליק החשמל רגילה כמו נר שאין צריך רשות ועוד יש חשש של זלזול שבת ומרעית העין וה"ה במכוננית ששואב אבק (vacuum) לנקוי הבית (מלכים אמניך דף רל"ז)

2. **עיין בשש"כ** (ל"ה - הערה ל"ה) דחימום המים לצורך הדחת כלים מותר ע"י נכרי דוקא אם מחמם מים שלא יתקררו הידים אבל אם כדי שיוכל להוריד השומן מן הצלחות אסור שהרי היהודי נהנה ממלאכת הנכרי בשבת (בשם הגרש"ז)